

Viatges al Nord d'Anglaterra a veure la meva filla Rosa

Xavier Mas Gibert
Centre d'Estudis Canetencs

Journeys to the north of England to visit my daughter Rosa

Aquest relat correspon a l'arribada i descobriment de la Gran Bretanya en l'espai Manchester/Leeds. El seu nexa o enllaç amb Canet de Mar són les visions i sensacions que aquest descobriment van produir en el mateix autor, la majoria de joia i sorpresa en copsar directament moltes facetes de la vida anglesa que desconeixia totalment o que només les havia conegut per la literatura i el cinema. En aquesta segona part l'autor ha decidit rescatar diversos escrits sobre el dia de doctorat de la seva filla Rosa i també d'altres viatges a Gran Bretanya relacionats amb esdeveniments acadèmics de la seva filla i per diverses circumstàncies sense respectar l'ordre cronològic sinó que aquest respon a deferències estètiques.

L'autor ha decidit rescatar aquesta miscel·lània de viatges que van ser motiu de joia, atès que es troba en el pitjor moment de l'existència: la mort d'un fill molt estimat.

Paraules clau: Manchester, Leeds, Doctorat, Universitat de Leeds, Rosa Mas Giralt.

This article considers the author's arrival and discovery of Great Britain through Manchester/Leeds. The nexus or link of this with Canet de Mar are the views and sensations that this discovery produced in the author, the majority of which were of joy and surprise in grasping directly many aspects of the English way of life that he was unfamiliar with and that he had only heard of through literature and cinema. This second article collects notes from other trips to Great Britain also related to academic events in his daughter's life and to different contexts from other seasons of the year without respecting a chronological order. The order of the narrative responds to aesthetic preferences. The author has decided to rescue this miscellaneous collection of other journeys which were a reason for joy given that he finds himself in the worst moment of life: the death of a most loved son.

Key words: Manchester, Leeds, University of Leeds' PhD, Rosa Mas Giralt.

12/12/2011

Leeds

El crepuscle sembla caure en un fons que va segellant la fi de la llum...

13/12/2011

A Leeds pel doctorat de la Rosa

He de confessar que vaig emocionar-me de debò. Mentre va durar l'acte em va passar per la memòria tota la vida de la Rosa, des de que va néixer en aquell venturós i radiant dia d'estiu. Penso que la meua relació amb ella haurà estat

marcada per dues constants: la constància i la perseverança de l'allunyament físic. Penso sobretot en l'exigència que la Rosa sempre ha posat en tot i que, malgrat l'afecte incontestable que sempre ens ha demostrat i practicat amb tots nosaltres, haurà estat marcat sempre per l'allunyament. Els avatars de la seva existència o del destí, com deien els antics, l'han portat sempre lluny de nosaltres. En el més fort de l'emoció, quan la catedràtica va dir el seu nom i la vaig veure tan humil, tan senzilla i tan menuda i tan gran alhora en intel·ligència, bondat i esperit, em va escometre una emoció com no l'havia sentit mai abans. De manera simultània em van venir dues coses al cap: la meua àvia basca Nikolasa i la seva obsessió per fer sortir els seus fills -a través dels

estudis- del darrer esglao social, on els havia situat la vida a ella i l'avi Salvador Mas. Vaig pensar que la Rosa acabava de collir allò que ella va sembrar en aquell esforç ingent de tota la seva família, però en especial d'aquesta besàvia que encara que pogués semblar llunyana no ho era gens. A dintre meu, ella i la meua filla hi estan íntimament relacionades. Això em fa pensar que les intencions importants i vàlides de la vida són sempre les del corredor de fons. I la Nikolasa va ser una gran corredora de fons i també ho és la Rosa. I això a la seva mare i a mi ens ha de donar una gran esperança. I ara penso que per Catalunya potser no està tot perdut si no defallim ni en l'esforç ni en l'esperança, tal i com va deixar-nos dit el Mestre Fabra. No cal dir que el dia d'ahir a nivell simbòlic va ser una gran dia, primer per la Rosa, òbviament, però també per tots nosaltres. També penso en allò que una vegada em va dir la Montserrat Roig qui ja es va adonar i molt del 'potencial' de la Rosa. Em va dir que la millor obra meua eren els meus fills. I tenia tota la raó; també en aquells moments em vaig recordar de la Montserrat Roig i em va recar molt que no ho pogués veure això. I és en aquest sentit que em sap greu no tenir nets... perquè d'una banda es talla l'esforç de tantes generacions per sortir més que de la misèria de la ignorància, però encara més perquè la Rosa i l'Stephen no coneixeran la satisfacció que ara com a pares hem sentit nosaltres.

També ens ha semblat que l'entorn de persones amb les que es relaciona la Rosa aquí a Anglaterra, començant per l'Stephen òbviament, són persones apreciables i de gran qualitat humana, encara que en aquest món d'avui l'amistat i la solidaritat, no sembla que tinguin el pes ni la importància que tenien per nosaltres. Bé, amb tota seguretat, dos dels millors dies de la meua vida els dec a la Rosa: el de la inefable alegria del dia que va néixer i el d'ahir en veure-la al podi de la universitat de Leeds recollint la seva nominació de doctorat amb la seva modèstia inapel·lable.

Xavier Mas Gibert, Raimon Mas Giralt, Rosa Mas Giralt i Stephen Gould passejant al voltant dels llacs a Roundhay Park a Leeds. (Foto: Família Mas Gibert)

Esquirol atuit pel fred a Roundhay Park, Leeds. (Foto: Família Mas Gibert)

13/12/2011

Els esquirols del campus de la Universitat de Leeds

Ara a l'hivern en els parcs anglesos els esquirols fan girar les pinyes dels avets fent-les anar amb les potes del davant com si fossin baldufes i rautant-ne la superfície amb els incisius en una mena de desfici adelerat i inquiet. El llac es glaçava per moments i únicament es mantenia líquid el cercle que abastava l'aigua que encara queia del brollador que hi havia al centre de l'estany. Les aus s'hi aplegaven com si fos un paraigua. Les fotges, les gavines i els ànecs collverds aviat van poder sortir-ne saltant sobre la superfície del glaç acabat de formar i caminant i relliscant maldestres, van arribar a la riba. Llavors, sota el brollador només hi havia tres cignes blancs grandiosos als quals, quan hi volien pujar, el glaç

Cerimònia de graduació pel doctorat de Rosa Mas Giralt a la Universitat de Leeds, 13 de desembre 2011. (Foto: Família Mas Gibert)

Xavier Mas Gibert, Rosa Mas Giralt, Ramon Mas Giralt, i Montserrat Giralt Planella. Sortida de la cerimònia de graduació davant del Great Hall a la Universitat de Leeds. (Foto: Família Mas Gibert)

se'ls trencava sota el seu pes. Després de dos o tres intents inútils però, van reaccionar de seguida: va posar-se o el van fer posar al davant el més corpulent, mentre els altres dos l'empenyien a babord i estribord amb el cap posat sota les seves ales. Era exactament com un trencaglaç recolzat per dos remolcadors que van anar perforant el vidre gelat fins arribar a terra amb un deixant de trossos ericats que es tornaven a glaçar a l'instant. La llum era cada vegada més opaca i les bèsties del bosc en prou feines es movien quan passàvem pel seu costat.

Daines, cabirols i un gran cérvol amb tot el banyam encara posat ens miraven atuits de fred amb una indiferència plàcida sense esquarteria. Vaig entendre que era l'efecte de la baixa temperatura, perquè nosaltres també estàvem tan aclaparats que no hauríem estat capaços ni de llançar-los una pedra. Les bèsties sabien o sentien que el fred també ens incapacitava a nosaltres. Llavors vaig pensar que morir congelat ha de ser com perir en una mena d'aclapament en contra del qual el nostre cos ja no té energia per reaccionar. Morir de fred és morir per incapacitat d'ésser, com va definir la seva pròpia mort aquell racionalista francès quan el metge va preguntar-li què sentia: «una incapacité profonde pour être».

Text d'una nova postal que vaig enviar a en Casi des de Leeds

A l'avió vaig llegir a un anglès que ha estat un any seguit corrent de poble en poble de Catalunya. Diu aquest britànic que ha percebut que, actualment, el sentiment dominant dels catalans és que són una espècie en estat d'extinció o de desaparició. Diu que s'adona que arreu de Catalunya els catalans se senten cada vegada més arraconats, més minoritzats i que estan desapareixent a velocitat de

creuer. Cada nou foraster que arriba fa minvar el pes relatiu que els catalans tenen a casa seva mateix. Això no se'n diu genocidi ni martiri, sinó autoflagel·lació. Ho diuen tots els que s'odien tant a si mateixos com ho fem nosaltres. Això de ser català ja és una patologia que cada vegada costa més de resistir.

Des de la pluja del nord, Visca Catalunya encara que mori de desesperança! L'únic consol és que no tindrà descendents i si n'arribés a tenir serien anglesos. No podria estar tranquil ni mort sabent

que els meus descendents formaran part de la «raça» dels seus propis exterminadors.

* * *

26/05/2006

(Leeds a l'estiu) Text que vaig escriure per en Casi des de Leeds

Estimat Casi:

No sé si et vaig dir que la Rosa i l'Stephen van canviar de casa, ara viuen en unes antigues cavallerisses gòtiques d'unes dependències de l'Església anglicana transformades i reconvertides en apartaments. Això vol dir estar en una zona semi-residencial al costat d'un autèntic parc anglès. Un parc que acabo de recórrer sol i sota la pluja fina i grisa. No em veig en cor de fer ni una aproximació a aquest parc mig natural i mig artificial. Tot hi té una ufana i uns colors que semblen retornar-me al passat, quan el nostre país encara no s'havia convertit en una Andalusia assedegada i estripada. Tinc la impressió certa que, malgrat la baixada de nivell de la societat britànica en general, la Gran Bretanya encara no s'ha degradat tant com el nostre país, ni molt menys. En aquest parc els arços tenen l'alçada d'arbres i les seves flors no són pas només blanques, sinó que també n'hi ha de color fúcsia. Tot està florit sota la pluja benigna i retrobo arbres d'unes varietats que entre nosaltres fa anys que ja han desaparegut, com ara aquella mena de blada (Acer opalus) que fa unes llavors en forma d'hèlix amb les quals solíem jugar de criatures. [A casa la Rosa he consultat un tractat de botànica anglesa i fins allà on soc capaç d'impetrar-lo, m'ha semblat que potser es tracta de l'Acer pseudoplatanus, que

en català deu ser un Fals plàtan]. Aquest arbre però, no té la mateixa tonalitat que tenien els de Catalunya, que eren verd clar, sinó que les fulles dels anglesos són d'un verd fosc que a la tardor agafen color de sang de bou. L'herba té una ufana i un verd puríssim i els caminals no són negres com el carbó sinó que són de carbó de coc autèntic. Quines converses més diferents tindriem tu i jo en un parc d'aquests.

* * *

Cel gris i plou, les teulades agudes de pissarra suquegen sense parar. Fa una mena de roïna insidiosa i espessa. Ahir, tot just arribat a Anglaterra ja vaig sentir la seva calma i la seva serenor ambiental. La Rosa diu que, quan ve a Catalunya, s'adona que és un país cada vegada més enervant i que, quan retorna a Anglaterra de seguida recobra la calma. Ahir ens va venir a rebre a l'aeroport amb un matrimoni de veïns que són més o menys de la nostra edat, d'una normalitat que a casa nostra potser avui costaria de trobar.

* * *

27/05/2006

Parc de Leeds

Avui no plou, però això no vol dir que s'hi pugui posar en qualsevol moment. Com que és dissabte, el rugit del trànsit que arriba de la ciutat no és tan greu ni tan intens com ahir. Potser el parc té més encant sota la pluja. Avui m'he adonat que també hi ha arços blancs, però que no són exactament com els nostres sinó que la flor és molt més tupida i esplendorosa: sempre que veig un arç florit em ve al

pensament que en occità se'n diu «albaespí». Els que fan les flors de color fúcsia són encara més compactes, en realitat són dobles com les rosetes de pitiminí. Els merlots i els rossinyols arraulits per la pluja no canten com ahir. Al meu costat hi tinc dos freixes enormes (almenys s'assemblen als freixes) totalment ennuvolats de flor.

28/05/2006

L'Stephen em passa una mena de manual «1001 Books you must read before you die», publicat aquest any a la Gran Bretanya. Només trobo tres autors traduïts del castellà: «Fortunata y Jacinta» de Benito Pérez Galdós, «Los Cachorros»

Llac de Roundhay Park, Leeds. (Foto: Família Mas Gibert)

de Mario Vargas Llosa i l'imponderable «Cien años de soledad» de Gabriel García Márquez. D'autors catalans ni rastre. De vegades anant pel món tens la sensació que els catalans desapareixem abans d'haver aparegut.

* * *

29/05/2006

Conversa amb la Rosa pels carrers de Leeds

De la insolència dels anglesos. P.J. Sender «Historia de un bandido adolescente».

La Rosa m'explica de la capacitat dels anglesos de classe alta per ofendre de paraula, o sigui, per agredir verbalment. Segons la Rosa, això en canvi, no ho farien mai els anglesos de classe baixa i posa com exemple la mare de l'Stephen. Que no faria mai una cosa així, es tracta per tant d'una característica de classe.

Els anglesos de classes altes poden ser dialècticament verinosos amb la manera de parlar i sobretot de tractar el seus subordinats. L'Ana Manzano, l'amiga barcelonina de la Rosa, ens ha explicat que, quan va anar a la Gran Bretanya a treballar i estudiar, va fer d'«au-pair» (mainadera) d'una família de metges de classe mitjana alta (el pare era un metge reputat). Un dels nens dels quals va haver de tenir cura, amb el temps es va convertir en el seu nebot perquè l'Ana es va casar amb un fill de la casa, que era oncle seu. Actualment aquest nen és un adolescent molt insolent i un dia en plena reunió familiar i davant de tothom, aquest noi li va etzibar: «*How does it feel knowing that you've been my nanny?*», que vol dir: «què se sent sabent que has estat la meva mainadera?». Òbviament això va ser dit amb la mala intenció de fer notar que havia estat una mena de criada de la família.

L'Ana però, no va perdre els reflexos i li va contestar: «*How does it feel knowing that I've changed your nappies?*», és a dir: «què se sent sabent que t'he canviat els bolquers?».

Li dic a la Rosa que ara entenc un passatge d'una novel·la de l'escriptor aragonès Ramon J. Sender en el qual parla de Billy the Kid (Billy el Nen, que de nom oficial es deia William H. Bonney). Resulta que l'interfecte, era fill de mare hispana i de pare anglosaxó, però la seva llengua materna era el castellà. Segons Sender, Billy, més identificat amb la mare que amb el pare (que potser no sabia qui era, ara ja no me'n recordo), deia aquesta frase significativa:

«*Yo a los hombres les doy plomo, pero no les ofendo nunca*».

O sigui que, pel cèlebre pistoler era infinitament més greu ofendre de paraula com feien els anglesos que disparar amb un revòlver com ho feia ell. Això dona una idea del grau d'agressivitat que poden arribar a tenir les paraules. Per a Billy the Kid, tenien

més poder ofensiu que les bales. Hi ha gent que percep certes formes del menyspreu molt pitjor i de forma molt més ofensiva que no pas l'agressió física. Una mort digna pot ser menys afrontosa que el menyspreu que poden reflectir certes paraules. A l'Espanya *profunda y verdadera* aquesta mena d'anglesos tenen la sort que la gent no els entén en absolut perquè si no amb aquests hàbits verbals, encara avui podrien tenir autèntics problemes.

(Les notes en anglès me les ha redactat la Rosa, naturalment).

* * *

29/05/2006

Cumbres borrascosas

Emily Brontë (a vegades utilitzava el pseudònim d'Ellis Bell), 1818-1848.

La novel·la «Wuthering Heights» va ser publicada per primera vegada l'any 1847, editada per T.C. Newby (London). [No he estat capaç de trobar si mai ha estat traduïda al català; no sé si s'hauria de dir 'Cims borrascosos']. L'editorial Proa acaba de publicar-ne una traducció enguany de Montserrat Gispert Brossa. A Canet la pel·lícula va fer forrolla durant aquell temps tenebrós i depriment de la postguerra; ara llegeixo que era una molt mala adulteració ensucrada de la novel·la.

Vent dominant de l'oest com a la novel·la que, segons l'Stephen, al contrari del romanticisme que té a la novel·la, aquí a la intempèrie és d'un verisme total i brutal. Hi ha una ruta literària que acompanya als devots d'aquesta novel·la fins al sofà on va morir Catherine Heathcliff (Earnshaw/Linton), el qual no és tan admirat com el «divan» de Freud però Déu ni do.

L'Ana Manzano, una barcelonina casada amb un anglès, ens fa el dinar típic de Nadal a la Gran Bretanya. Com que el clima és tan fred passa admirablement. Xai autèntic del parem circumdant cuit al forn d'una cuina de llenya d'època, en una casa que ha refet en Marc, el marit anglès de l'Ana que és reconstructor d'edificis amb valor historicoartístic. Es tracta d'una casa amb llegenda pròpia, ubicada en el llogarret anomenat *Blubberhouses*. La llegenda diu que en aquesta casa hi vivien els nens aprenents que treballaven a les filatures de la rodalia, que se'ls sentia plorar de nits perquè s'enyoraven. Segons aquesta accepció, el nom seria compost de *blubber*, un verb que en anglès pot voler dir plorar amb sanglots o sanglotant i *houses*, o sigui, cases. Això òbviament no té cap base científica i la Rosa s'afanya a recercar-la. Diu que el més probable és que aquest nom provingui del nom del llac que hi ha allà a prop i que actualment s'ha convertit en una presa. El llac en qüestió es diu *Blubber*, que a l'edat mitjana significava «bullir o fer vapor». També podria venir de l'expressió en l'antiga llengua nòrdica *Blaaber Hus*, i que en l'anglès

actual seria *the house of bilberry*, i que vol dir «la casa del mirtil», un fruit que en català també es diu: naió, nadiu, naiet, i la planta naionera o nabissera. Finalment també es fa esment que es podria dir així perquè antigament en aquest lloc hi havia un hostel anomenat *Blue Boar*, o sigui «El senglar blau». Els primers documents que fan esment del poble en diuen *Blueburgh*, *Blueborrow* i *Blubberhouse*.

A la tarda anem a fer una volta per l'estany proper que té uns 5 o 6 quilòmetres de circumferència. A l'entorn del llac el fang és negre com la nit i enganxós com el quitrà, però circumstancialment fa bon temps, la temperatura és suportable i el trajecte resulta ser una veritable classe de botànica en directe i de viu en viu. Impressionant la quantitat i la varietat de plantes i de flors silvestres. A primera hora de la tarda, quan ja era gairebé fosc, el vent de l'oest ha sorgit com per miracle i ha bufat amb tota la seva majestat. Perquè puguem copsar la violència del fenomen, en Marc ha obert un moment una de les finestres orientades a l'oest i la ventada ha pres la sala a l'assalt com si fos una fúria de l'infern. Tornem a Leeds mentre el dia es fon entre núvols rosats i melangiosos. De les ovelles tancades en les cledes gegantines de pedra, en Marc explica que n'hi ha de dues varietats únicament: les que només pasturen al prat i les que sobreviuen al parem obert, o sigui, sobre l'escenari vertader de *Wuthering Heights*.

Quan sortim a la carretera per tornar a Leeds, un cervatell esquiu es deixa veure un moment i s'esmuny al bosc.

30/05/2006

Parc d'Armley sud

Agitació sonora dels grans arbres esvalotats pel vent. Els núvols passen a una velocitat que fa que la llum del sol s'obri i es tanqui a cada moment, igual com es veu en el raig de la projecció d'una pel·lícula. El parc està totalment desert. Una garsa grossa com una gallina commoguda pel vent i un corb jove picoteja arran mateix meu.

L'aigua, quina enveja... s'escola des de sota l'herba del parc i regalima per tot arreu. He sortit del parc i m'he adreçat a l'església gòtica que hi ha a la coronació del turó.

Sempre que venim a Leeds, al matí surto a fer una hora o una hora i mitja de passejada. Des de la primera vegada que he tingut ganes d'anar a veure una església imponent que es retalla sobre l'horitzó del barri on viu la meva filla. Avui, finalment hi he arribat tot i que el vent se m'endua i l'he trobada tancada i barrada tal i com era d'esperar. En el tauler d'anuncis del portal s'hi pot llegir: St. Bartholomew, Armley & New Wortley.

Aquesta gran església gòtica de pedra calcària ensutjada per la humitat, molt ben posada a la coronació del turó, està envoltada d'un gran prat encerclat per un mur de pedra tallada perfectament; té una gran portalada, també gòtica. El prat de l'església és amplíssim, amb diverses tombes d'antics pròcers que semblen abandonades enmig del verd tendre. Mentre donava voltes a l'església

Llac en procés de congelació a Roundhay Park, Leeds. (Foto: Família Mas Gibert)

tancada, un home gran, que potser era el pastor, obria una de les portes laterals. Portava un gosset faldiller que em mirà però no em bordà. Aquest home es movia amb una lentitud extrema i no crec que m'hagi arribat a veure. Feia un vent impetuós i fred, crec que del NW.

El barri circumdant a l'església és de cases adossades de maó vist, de planta i pis i teulades dretes per la neu, amb un petit jardí al davant, que la majoria tenen abandonat. Sembla que n'hi ha poques d'habitades i moltes tenen a la façana el cartell de *To Let* o sigui per llogar o *To Sale* per vendre. La crisi econòmica es veu sobretot en aquesta sobreoferta per a llogar i per a vendre. Únicament hem vist una sola casa on hi treballaven els paletes.

Com que l'Stephen tenia feina, la Rosa ens ha portat a l'altre extrem del barri d'Armley, de manera que he tornat a passar novament pel davant de l'església, o sigui que l'he vist dues vegades més. La Rosa ens aclareix que aquest temple, que té un sant crist a la portalada, pertany a una variant de l'anglicanisme que no és iconoclasta i per tant, més acostat al catolicisme que al de l'església anglicana oficial.

* * *

20/6/2009

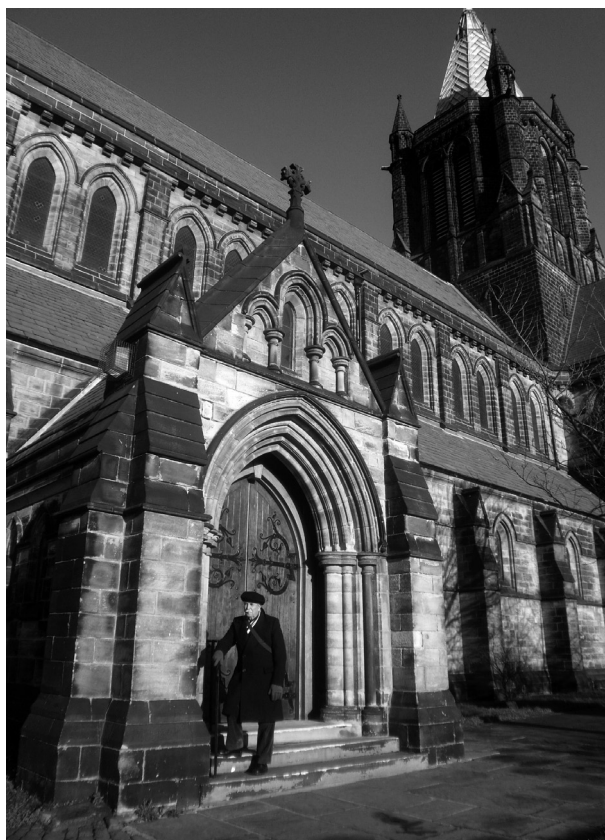
Avui en Raimon fa quaranta anys i hem anat a visitar i a dinar a Yorkshire Sculpture Park. Immens parc poblat d'escultures modernes d'un atractiu discutible. El que no ho és gens de discutible és la bellesa d'aquest entorn, fet a base d'exemplars d'arbres únics i parcel·les exuberants de flors.

Després l'Stephen ens fa conèixer South Yorkshire, la comarca o comtat pel qual treballa en un programa de promoció de la Unió Europea. Visitem el poble de Penistone on té l'oficina i anem a sopar a un hostel rural que es diu The Worley Arms.

* * *

A dalt de l'avió de tornada de Leeds a l'aeroport de Girona

A l'avió de tornada som els únics que no som anglosaxons. Quan no entens la gent no tens cap altre remei que observar-los. Tot el passatge està format per anglesos de classe baixa o mitja baixa que van de vacances a la Costa Brava, amb predomini de jubilats, matrimonis joves amb criatures i fins i tot sembla que hi van famílies al complet, és a dir que fins i tot viatgen amb els avis. Es veu que a l'actualitat a la Gran Bretanya les famílies viuen disperses i practiquen una mena de reagrupament familiar per les vacances. O sigui que pares, fills i nets van de vacances plegats i d'aquesta manera poden disposar d'uns quants dies de convivència de

Xavier Mas, davant l'església anglicana St. Bartholomew, Armley & New Wortley, Leeds. (Foto: Família Mas Gibert)

la que segurament no disposen la resta de l'any. El sentit pràctic dels anglesos. Al meu davant veig dues germanes que semblen bessones amb els respectius marits o companys sentimentals i un parell de criatures petites cadascuna. També hi ha dues criatures rosses que viatgen amb els avis. L'avi, que ja el voldrien en més d'un càsting de cinema, té una cara de boxador retirat i un cos atlètic impressionant. Al seient del meu costat però a l'altre costat del passadís hi van una colla de *hooligans* en procés d'embriagar-se ràpidament. N'hi ha un que s'ha fet portar dues ampolles de vi de cop i la resta fan anar les llaunes de cervesa com si fos aigua. S'acosta un calb amb aspecte de pastor anglicà que ve a conversar amb el de les ampolles de vi. M'arriben bravades de «guiri» però encara en estat de formació, ara únicament distingeixo la seva olor corporal -tan diferent de la nostra- barrejada amb perfums barats d'un ensucrat que tomba, encara hi manca la loció de protecció solar i l'olor de suor en la qual s'hi distingeix l'abús dels làctics de la seva alimentació.

Hem arribat a Girona sense novetat, l'avió s'ha hagut de passejar per damunt de les comarques de la Selva, el Gironès i del Pla de l'Estany fins que hem pogut aterrar. De no haver estat per aquesta demora per la manca de pista, el vol no hauria durat ni dues hores, escassament una hora i tres quarts. Perquè ens donin les maletes, en canvi, ens hem hagut d'esperar tres quarts d'hora: una mica més i estem més per recuperar les maletes que per volar des de Leeds.